

Teneriffan kissat

Ainutlaatuinen aikuisten kuvakirja
160 sivua, 170 kuvaa.

Myyntissä vain Alex Grafix Galleriassa
Hinta 30 euroa.

JANNE VALKEENIEMI

Suuri suomalainen menestysromaani
Myytävänä Alex Grafix Galleriassa 10 eurolla
Tietoa Janne Valkeeniemestä
<https://jannevalkeeniemi40.webnode.fi>

SYNAPTORI

Soten erikoisnumero Himmelit tärisyvät, tositoimia tarvitaan

Poliitikot yli puoluerajojen ilmaisevat huolen aluevaalien heikosta kiinnostavuudesta. He kummastelevat, kun vihdoin, monien vuosien valmistelun jälkeen kansa päästetään äänestämään, ja suurhanke ei kiinnosta!

Tärkeät vaalit

Nämä ovat kuulemma tärkeimmät vaalit vuosikymmeniin. Miksi ei kiinnosta?

Yksi selitys on vaaliväsymys. Eduskuntavaaleista on pari vuotta. Kuntavaalit järjestettiin viime keväänä. Tuskin äänestäminen on niin raskasta, että kansan voimat ovat loppuneet.

Yksi muka kaiken selittävä seikka on korona. Keväällä 2021 koronan vuoksi kuntavaalit siirrettiin. Kun tammikuussa 2022 tautiluvut ovat samaa luokkaa – olisi johdonmukaista perua vaalit? Sitä paitsi, ”ei mihinkään voi mennä eikä mitään tehdä, kun meillä on tämä korona”.

Liikaa byrokratiaa

Todellinen syy vähäiseen kiinnostukseen on ylipitkä nyhääminen hallinnon kimpussa.

Toki hallinto on välttämätöntä, mutta miksi sitä tarvitaan niin hirvittävästi. Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri on

samaa kokoluokkaa kuin 20 vuotta aikaisemmin, ja silloin pieni luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden porukka hoiti hallitsemisen. Miksi nyt tarvitaan hallintoa monta kertaa enemmän?

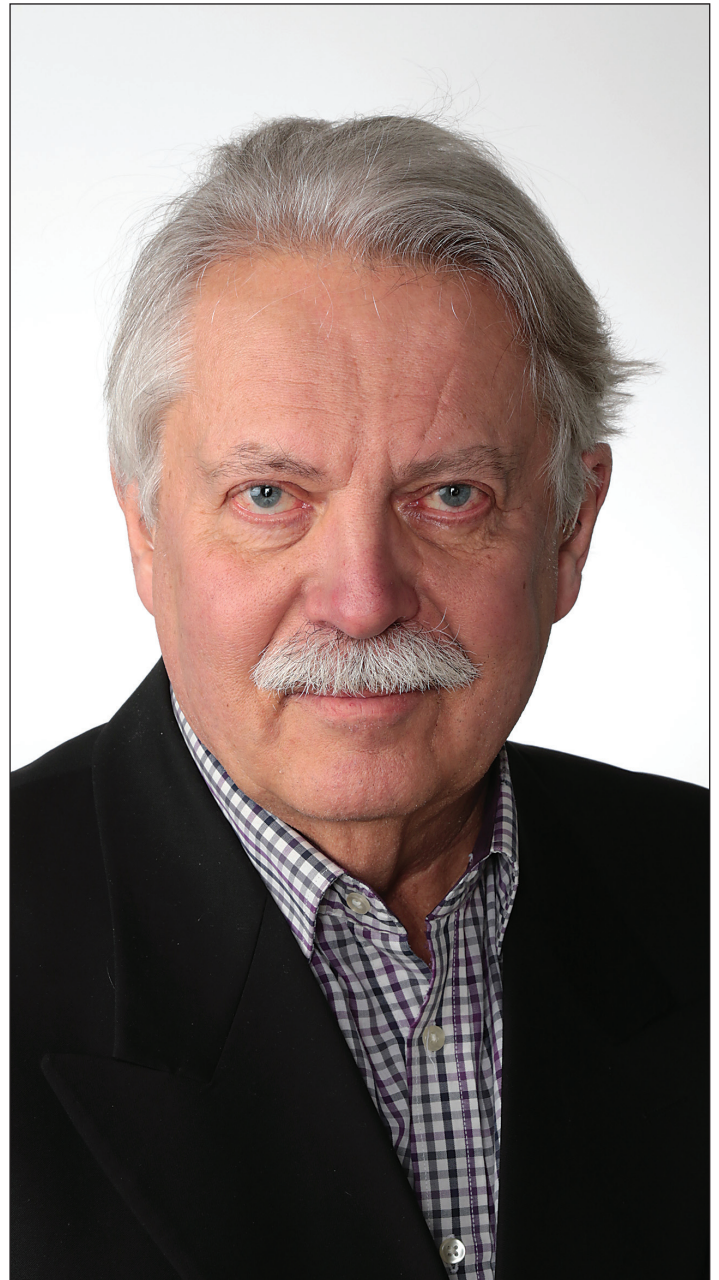
Toimin syksystä 2021 alkaen PPHYKY:n hallituksessa. Sen olemassaolo loppuu, kun aluevaltuusto syntyy ja valitsee uuden hallituksen.

Vuonna 2021 ovat toimineet poliittinen seurantaryhmä ja ennen kaikkea valmisteluvaliokunta. Muita valmistelijoita on nimetty: Yleishallinto ja johtaminen – työryhmä, Palvelutuotannon työryhmä, Viestintätyöryhmä, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, Talousasioiden työryhmä ja ICT- ja digityöryhmä.

Kokousta ja seminaaria on piisannut, mutta kansalaiset eivät ei ole saaneet tietoja, miten heitä tullaan hoitamaan ja palvelemaan. Monet tietävät, että vaalit ovat tulossa, mutta vieraaksi on jäänyt mistä päätetään.

Todellisen tekemisen jäädessä hämärän peittoon, tein käytännöllisen suunnitelman, jota nimitän Ihmisten soiteksi. Synaptoria laajempaan julkistamiseen minulla ei ole mahdollisuuksia.

Jyrki Joensuu

Kielenkäyttö Ihmisten sotessa

Soten valmistelussa on ilmennyt elämästä vieraantuminen. Hallintoon keskittyneiden valmistelijoiden kielenkäyttö on jopa sanallisen ilmaisun ammattilaiselle vaikeaa.

Ihmisten sotessa otetaan ihmiset huomioon. Viestinnän tyylin pitää muuttua. Kaikki tiedot, suulliset ja kirjalliset viestit laaditaan niin, että jokainen tavallinen ihminen ne ymmärtää. Kohennus ei maksa mitään, se on vain

viitsimisestä ja välittämisestä kiinni.

Tekstit julkaistaan niin isoilla ja selkeillä kirjaimilla, että näkövammaisen pystyy ne lukemaan. Tekstityyppiä valinnassa noudatetaan selkeän luettavuuden perussääntöjä, ja haaleita kirjaimia värikkäisille pohjille ei harrasteta.

Tilanteissa, joissa asiakas saa tietoa kuulemalla, pitää käyttää riittävää äänen voimakkuutta ja esittää asiat

myös tekstillä. On epädemokraattista jättää palvelupisteissä suuri osa väestöstä vaille heille kuuluvaa tietoa.

Kaikessa soten tiedottamisessa sanojen pitää olla oikeaa suomen kieltä. Keinotekoisia, hienoilta kuulostavia uudissanoja ja vierasperäisiä käsitteitä vältetään ehdottomasti. Näin toteutuu todellinen asiakaslähtöisyys.

Selkeän viestinnän vaatimus koskee myös tietoja,

joita sotessa työskentelevät ammattilaiset jakavat toisilleen. Tärkeää on jakaa helposti omaksuttavaa tietoa luottamushenkilöille. Siihen perustuu todellinen demokratia.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen ei maksa muuta kuin huomioon ottamisen vaivan. Isot rahalliset säästöt syntyvät toimintojen tehostumisesta ilman että revitään kenenkään selkänahkaa.

Olen edelleen sitä mieltä, että aikaisempaa, kohtalaisesti toiminutta terveydenhoitoa kehittämällä olisi saatu halvemmalla parempia tuloksia. Jatkuvasti hoetut ”leveämmät hartiat” olisi saatu yhteistyön sopimuksia tekemällä, kuten esimerkiksi Tiirismaan kuntayhtymä.

– Mutta nyt mennään näillä eväillä, ja me asiantuntijat yritämme parhaamme.

Yrittäjyys Ihmisten sotessa

Suuret tautifirmat, niin sanottu terveysjätit tavoittelevat toiminta-alueillaan ylivoimaista asemaa, monopolia. Aito kilpailu heikentää heidän rahallisia voittojaan. Kilpailun puuttuessa palvelun laatua voidaan heikentää.

Kun monopolin hallitessa palvelun ostajalla, esimerkiksi hyvinvointiyhtymällä ei ole valinnan varaa, sille kaikki kelpaa. Järjellinen palveluiden ostaja ei missään tapauksessa päästä voittoa tavoittelevaa liikeyritystä monopoliasemaan.

Miten tästä tilanteesta ystävällisesti sanoisi Päijät-

Hämeessä? Oli hirvuihin kiire pystyttää Harjun terveys. Miksi?

Laissa sanotaan todella tyhmästi, että hyvinvointialueella pitää pysyä riittävästi omaa toimintavalmiutta. Riittävästi on 1% vai 51%, ja mistä?

Hoitajamitoituksissa määrättiin aikoinaan tarkat numerot, vaikka siinä ”riittävyden” määrittäminen ei ole aina helppoa, mutta pyrkimys täsmällisyyteen kumminkin.

Hyvinvointialueella säilyy palveluiden tarjoamisesta vastuu joka tapauksessa. Kuvitellaan, että palveluita ulkoistetaan ylen määrin,

ja palvelun tuottaja tekee konkurssin, mitä tapahtuu? Joudutaan pahaan pulaan.

Jotta siltä välttytään, Hyvinvointiyhtymä suostuu maksamaan ostopalvelusta enemmän, mutta siitä ei tarvitse kantaa huolta, koska kyseessä ovat veronmaksajien rahat, siis rajattomat.

Jos palvelun tuottaja ei pysty noudattamaan sopimusta, se täytyy vain hyväksyä, kun vaihtoehtoja ei ole. Oikeudessa voidaan riidellä korvauksista, mutta prosessi ei hoida potilaita.

Terve kilpailuasetelma säilyy, kun monet pienet ja

keskisuuret terveyspalveluyritykset huolehtivat hyvinvointiyhtymän ostopalveluista. Päijät-Hämeessä erittäin yritysvihamielinen ratkaisu esti tällaisen vapaan markkinatalouden hengen mukaisen vaihtoehdon.

Mitä yrittäjyyteen tulee, omaishoitajat ovat kevytyrittäjiä. He ovat erittäin taloudellinen ratkaisu hoidon tarpeiden tyydyttämisessä. Jos heihin asennoiduttisiin yrittäjinä, voisi syntyä hieinan isompia pienyrityksiä. On sentään alettu tajuamaan, että omaishoitajien jaksamiseen kannattaa satsata.

Sote meni pieleen, koska kaiken keskiössä eivät ole olleet apua tarvitsevat ihmiset, vaan poliittiset tavoitteet. Nyt pitää keskittyä ihmisiin.

Teneriffan kissat

Teksti Jyrki Joensuu
Kuvat Aleksis Joensuu

Maitoa saa lehmästä
Vettä virtaa hanasta
Bottasta tulee telkkarista
Kaikkea muuta saa joka puolelta

Aikuisten kuvitettu satu,
parodia, satiiri, sci-fi
Vailla malleja, ilman esikuvia,
mahdoton jäljitellä, ainutlaatuinen

Teneriffan kissat

Teksti Jyrki Joensuu, kuvat Aleksis Joensuu
160 sivua, 170 kuvaa,
kustantaja J&K Joensuu Oy 2020

Alex Grafex Galleria 30 euroa
Mariankatu 15, 15110 Lahti
ti – pe klo 11-16

Kissat postitse 35 euroa.
Tilaus jyrki.joensuu@jkjoensuu.fi

Kissat hyvään kotiin!

Ihmisten sotessa hoidetaan hoitoa tarvitsevia, ei terveitä

Sote-uudistuksen tavoitteita on perusteltu tasa-arvon lisääntymisellä. Mutta myös niin, että nyt aletaan tarjota kaikille yhtä hyvää palvelua kuin mihin työterveyshuollossa on totuttu. Tällainen lähtökohta kansanterveyden hoitamiseksi on väärä, kuten työterveyden asema nykyään muutenkin.

Toimin vastaavana työterveyslääkärinä useissa organisaatioissa 1978-2000.

Työterveyshuolto hairahti jo 1990-luvun lopussa hakoteille, pois alkuperäisestä tavoitteestaan, työperäisten sairauksien torjunnasta. 2000-luvulla siitä tuli epädemokraattinen etuisuus terveimmille ja taloudellista etua lääkäreille ja yhä isomiksi paisuneille firmoille.

Työterveyshuollon nimik-

keellä yhdyttiin tarjoamaan helpointa, viiveetöntä palvelua kaikkein terveimmille ja hyväkuntoisimmille ihmisille. Samaan aikaan kaikkein sairaimmat ja eniten apua tarvitsevat jäivät hoitoa vaille.

Terveyskeskukset tyhjentivät lääkäreistä, jotka siirtyivät työterveyshuoltoon, jota ei oikeastaan ollut enää olemassakaan. Tässä on lääkärivajeesta johtuvan kriisin ydin, jota poliitikot eivät ole uskaltaneet pistää kuntoon.

On tavallista, että ihmiset, luonnostaan ahneina ja itsekkäinä, eivät halua luopua poikkeuksellisista eduistaan. Mutta sote-uudistuksen mainostama pyrkimys tasa-arvoon on huijausta ja valhetta, jos ylläpidetään äärimmäisiä eroja ihmisille tarjottavissa

palveluissa.

Työterveyshuollon alkuperäisen ideologian mukainen tarve loppui 1990-luvulla. Työympäristön vanhat terveyshaitat, melu, rasisutusvamat, kemikaalit jne oli saatu eliminoiduiksi. Niitä vastaan taistelin käytännön lääkärinä, kouluttajana ja monenlaisen koulutusaineiston tekijänä yli 20 vuotta.

2000-luvulla työstä aiheutuva kohtuuton henkinen kuormitus on tärkein työterveyshuollon kohde. Työkyvyttömyyden suurimmaksi aiheuttajaksi ovat nousseet psyykkiset sairaudet. Kyseessä on työterveyshuollon totaalinen epäonnistuminen, joka ei ole ihmeellistä, koska työterveyshuollon toiminta ei liity työterveyshuoltoon.

Työterveyshuollon hillotol-

pille kaikonneet lääkärit ovat yksi syy kansan sairaanhoito- ja palveluiden kurjistumiseen. Sairaiden hoitaminen on näet monipuolista ammattiosaamista vaativaa, kovaa työtä. Siis perinteistä lääkärin työtä, jota tein 2016 jakson yhden lääkärin terveyskeskuksessa. Työ oli antoisaa kuin 40 vuotta aikaisemmin, ja potilasjonot yhtä pitkät, eli 0 päivää.

Suomen suuri ongelma ei ole ammattihenkilöstön puute, vaan sen sijoittuminen vääriin tehtäviin.

Ihmisten sotessa keskitytään todellisten tarpeiden tyydyttämiseen. Niiden erottaminen hupijutuista ja himphampuista ei ole vaikeaa. Kuunnellaan kansalaisten kokemuksia. Irvimistä uhmaten sanon: kyllä kansa tietää.

Sotesta ei tullut valmista. Ympäri Suomea käytetään hirvittävästi aikaa ja rahaa pyörän keksimiseen uudelleen, alueelliseen politikointiin ja byrokraatiaan. Tilanne muistuttaa potilastietojärjestelmien hankintaa: sekavaa ja kallista, miljardeja hukkaantuu. Yritetään nyt päästä asiaan, ihmisten hoitamiseen.

Osallistuminen Ihmisten sotessa

Inhimillisesti ja kansantaloudellisesti kaikkein tehokkainta toimintaa on sairauksien ennaltaehkäisy. Kun sote järjestetään niin, että palveluiden tuottajat tienaa parhaiten sairauksien hoitamisesta, heitä ei ennaltaehkäisy kiinnosta. Liikevoittoaan kasvattava firma ei halua pilata omaa hyvää bisnestään. Siis, mitä enemmän tauteja ja hoitoja, sitä vilkkaammin tautibisneksessä kassakoneet kilisevät.

Tästä syystä vastuu kansanterveydestä ei voi olla sidoksissa kansanterveyden huonontumisen kanssa. Mitä tekee kunta, jolta valta vietiin pois? Laki sanoo: Vastuu

terveyden edistämisestä on kunnilla.

Käytännössä on mahdollonta erottaa terveyden romahduksen seurausta, sairastumista ja terveyden edistämistä toisistaan. Ero on keinotekoinen ja ideologisesti virheellinen, koska se vapauttaa sairauksien hoitotahon pitkäjänteisestä vastuusta.

Kun kunnat itse hoitavat sairauksia, niiden ei ole järkevää edesauttaa sairastumista. Tietenkin kunnat yhdistävät terveyden edistämisen hoitamiseen. Vakavasti sairastuessaan ihminen voi olla herkimmillään ottamaan vastaan terveysvalistuksen.

Sairaanhoidon tarve voi vähentyä väestön osaamisen kasvaessa. Jo 30 vuotta sitten sanottiin, että ainoa rajattomasti kasvava osuus hoidoissa on itsehoito. Siihen kannattaa satsata, ja keinoja on!

Kouluilla on mahdollisuuksia lisätä osaamista pikku vammojen ja lievien sairauksien hoidossa. Äkkiä lääkäriin? Sen tilalle tulisi: Minäpä hoidan tämän itse. Hoitobisnekselle kansalaisten oma-toimisuus on myrkkyä, ja avuttomuus tuo euroja.

Henkisen hyvinvoinnin osaamista aletaan opetella varhaislapsuudesta. Jo 1980-luvulla minulta kysyt-

tiin käsikirjoitusta opetusvideoille, joita esitettäisiin perheille neuvoloissa. Silloin neuvoloiden ajateltiin kehittyvän henkisten ongelmien ehkäisemisen suuntaan. Mitä tapahtui? Neuvolat lopetettiin.

Psykkiset sairaudet ovat nyt yleisin syy ennenaikaiselle työkyvyttömyydelle.

Vanhusten yksinäisyys aiheuttaa masennusta ja syrjäytymistä.

Nuorten kokemaa yksinäisyyttä on vuodesta 2012 länsimaissa lisääntynyt.

Vaikuttamisen tarpeita on. Missä ovat käytännölliset toimet?

Terveydenhuollossa tuloksellisen toiminnan pitää aina olla ykkönen. Hallinto järjestetään sitä palvelemaan. Sotessa tehtiin päin vastoin. Syksyllä 2021 Päijät-Hämeessä on byrokratiaa, hallintoa ”kehitetty” vallan vimmatusti. Kehittelijät kehuvat itseään niin että naama punastuu kuunnellessa. Siksi Synaptorissa kirjoitan ihmisistä.

Ihmisten sotessa ihmisten yhteyksiä

Kukaan ei väitä, että digitalisaatio olisi hyödytöntä. Ilman sitä yhteiskunnan toiminta seisahtuisi, mutta monessa hommassa digitalisaatio on levittänyt tehtävät kuin Jokisen eväät.

Lääkärinä tein syksyllä 2021 ennätykseni digitalisaation aikaansaannosten perkaamisessa: poistin yhden potilaalta tiedoista 40 lääketä, jotka hänellä oli tietokoneohjelman mukaan käytössä, ja todellisuudessa ei.

”Digi-Jokisen eväiden” leviämistä ympäriinsä, ja siitä johtuneiden virheiden korjaamisessa on ajoittain mennyt lähes yhtä paljon aikaa kuin potilaiden hoitamisessa.

Digitalisaation etuja hetaan. Haitat, viipeet, toimintahäiriöt ja valtavat kustannukset unohdetaan tietoisesti. Pelkästään järjestelmien toimintavarmuuden säilyttämiseksi maksetaan kymmeniä miljoonia. Niillä rahoilla ei saada mitään uutta, eikä tule hoidetuksi yhtään potilasta.

Mutta kun mietitään uusia ratkaisuja, kuuluu aina huuto: digitalisaatio, digitalisaatio! Perustelu PHHYKY:n strategisen yhteistyökumppanin, Harjun terveyden valtaan nousulle oli Mehiläisen suurenmoiseksi kuivailtu digitalisaatio.

Digiklinikan perustin kolmen kollegan kanssa 1991. Teemana terveys-tiedosto käsitti 416 äänitallennetta, joista sai puhelimitse tiedot yleisimmistä sairauksista ja hoidoista, neuvoja ja selityksiä. Edullinen, automaattinen tietopalvelu toimi viipeitä koko Suomessa vuoteen 2000.

Digitalisaatio edellä-periaate on tehnyt lääkäreistä, organisaation eniten kolutetuista ja kalleimmista ammattilaisista sivutoimisia konttoristeja. Toimistotyöntekijöitä on sen ansiosta voitu panna pellolle, ja keuhataan syntyneen säästöjä! Tyhempää työnjakoa on vaikea kuvitella. Kun Ihmisten sote saadaan toimimaan, aletaan

käyttää ihmisjärkeä.

Erittäin vahingollista on tunkea digitalisaatio tehtäviin, joissa sillä ei ole mahdollisuuksia tyydyttää todellisia tarpeita! Ihmisten kanssakäymisessä digitalisaatio ei koskaan korvaa toista, elävää ihmistä.

Digitalisaatio synnyttää uusia tasa-arvon loukkauksia. Tämä on hyvin vastenmielistä, kun soten tavoitteeksi sanotaan tasa-arvon lisääminen. On väärin ottaa käyttöön järjestelmä, joka suurelle osalle kansalaisista on käyttökelvoton. Maan hiljaiset pysyvät hiljaa. Ihmisten sotessa mökin mummo ja kerrostalon pappa pystyvät hoitamaan asiansa perinteisellä puhelimella tai henkilökohtaisissa tapaamisissaan.

Viihdeteollisuus saa mielin määrin tuottaa vekottimia ja sovelluksia maksaville asiakkailleen. Sairas, apua tarvitseva ihminen saakoon tärkeää palvelua.

Digitalisoitu palvelu tarvitsee rinnalleen toimivan

järjestelmän, jossa ihminen saa yhteyden ihmiseen. Tradenomeja, jotka voivat hoitaa tarvittavia yhteyksiä, on työtöminä satoja.

Digitalisaation levitystä on puolusteltu sillä, että kohta vanhat, viime vuosituhaten käävät kuolevat, ja heidän tarpeitaan ei tarvitse ottaa huomioon. Empatian puute päättäjillä on ollut sitä luokkaa, että psykiatriassa puhutaan psykopaateista.

Sotessa tärkeimmät asiakasryhmät nyt ja tulevaisuudessa ovat monella tavalla huonokuntoisia, aistitoiminoiltaan, jaksamiseltaan ja myös henkisesti tai elämäntilanteensa kuormittamia. He ansaitsevat myötäelävää, ystävällistä, oikeaa palvelua. Digitalisaation käyttöön pakkaminen on ymmärtämättömyyttä ja julmaa. Ei ole yritetty tehdä Ihmisten sotea, vaan digitaalisen sotea – ja tietysti digibisnestä.

Sote on tarjonnut narsistisille poliitikoille temmellyskentän ja esiintymisen areenan. On aika asiantuntijoiden ottaa hoitoon varsinaiset tehtävät. Poliittisissa valmistelijoiden joukoissa oli ryhmä, jossa ei ollut ainuttakaan lääkäriä ja toinen, jossa oli yksi asiantuntija.

Tärkeysjärjestys Ihmisten sotessa

Toimintojen tärkeysjärjestys määrää sen, miten tehokkaasti palveluita tarjotaan. Yksilöiden itse määrittelemä, oma tärkeysjärjestys on useimmiten täydellisen itsekäs.

Ihmisten sotessa tärkeysjärjestyksen täytyy olla suhteessa asiakkaan todelliseen hätään ja tilanteen vaikeuteen.

Lähipalveluissa tärkeysjärjestys löytyy kuin itsestään. Mitä kauemmaksi asiakasta palvelut viedään – siis keskitetään – tullaan luoneeksi ruuhkia ja sumppuja, joissa on mahdotonta erottaa tehokasta hoitoa tarvitsevia ja odottamiseen kykeneviä tai niitä, jotka eivät oikeastaan tarvitse hoitoa ollenkaan. Korjaavia toimia lähipalveluiden palauttamiseksi

tarvitaan.

Saattohoidon tarpeellisuus ymmärretään osaksi normaalia hoitoa yhtä hyvin kuin ensiapu. Jokainen ihminen päätyy elämänsä loppusuoralle. Onnekkait kuolevat nopeasti ja ilman suuria kärsimyksiä. Yleensä vanhana ihmisen elämä kutistuu, ja myös palveluiden tarve loppuu. Jokainen ihminen vanhenee, ja hyvin vakavasti sairastuessaan hän kuolee. Tämän kohtalon hyväksyminen on nykyään ihmisille vaikeaa.

Eutanasiaa ei tarvita, vaan tervettä järkeä ajateltaessa, mitä ihminen kuolemaisillaan tarvitsee. Turhilla ja tehottomilla lääketieteellisillä toimenpiteillä ei saa kuolevan kärsimyksiä pitkittää. Esi-

merkiksi, koronarokotuksia annettiin kiireesti kuolemaisillaan oleville sairaille, jopa päivä ennen kuolemaa, joka tuli ajallaan.

Tärkeysjärjestys sotessa ei ole demokraattista, vaan terveempien ohi ajavat sairaimmat ja muuten erityisesti apua tarvitsevat. Erityisiä ihmisiä ovat kaikki, jotka tarvitsevat tavallisuudesta poikkeavia palveluita. Jokin sairaus voi esiintyä vain 0.02 prosentilla väestöstä, mutta sen esiintyvyys on kyseistä tautia potevalla 100%.

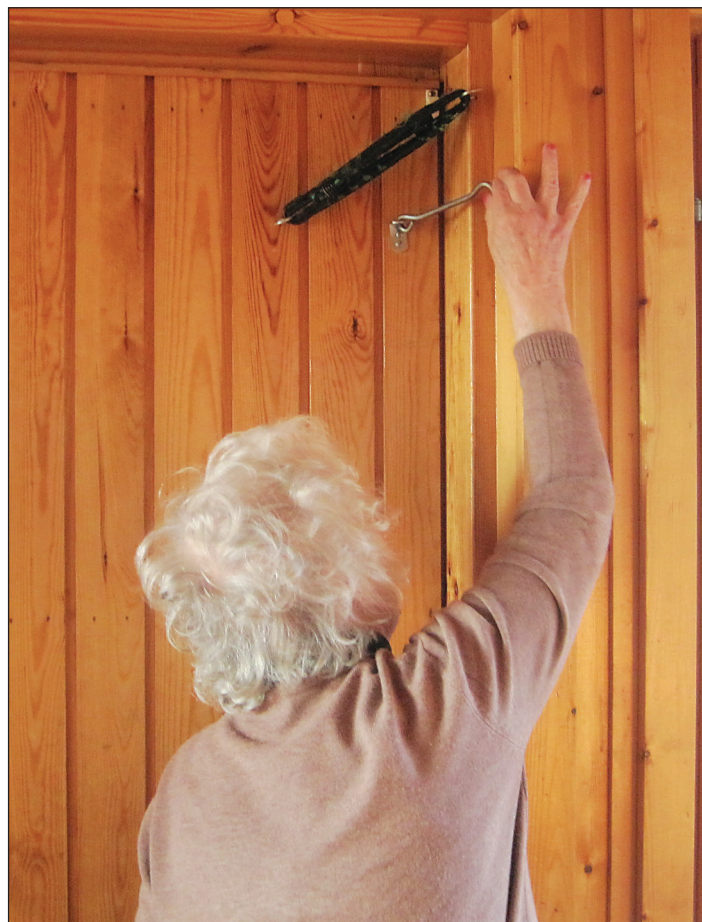
Nuoret, vanhat ja vammaiset ovat haavoittuvammissa asemassa kuin keski-ikäiset, varakkaat ja hyväkuntoiset. On aina laitettava tehtävät tärkeysjärjestykseen, ja silloin ei noudateta sellaista

oikeudenmukaisuutta että ”kun nuo saavat, niin minunkin täytyy saada”. Ei täydy, jos isoa, todellista tarvetta ei ole. Tämä ei ole julmaa, vaan inhimillistä.

Nuoren elämä voi mennä pilalle pysyvästi, ja korjaaminen on vaikeaa. Vanhojen sietokyky voi ylittyä yllättävästi, esimerkiksi virheellisen lääkehoidon vuoksi. Vammaiset voivat olla jatkuvan tuen tarpeessa koko elämänsä.

Ihmisten sotessa hyväksytään se, että toiset tarvitsevat ja saavat enemmän kuin toiset. Jos terveet kadehtivat vammaisten etuja, on syytä muistaa, että terveydessä on hyviä puolia, joista vammaiset eivät ikinä saa nauttia.

Asiantuntijoita ovat ne, joilla on omaa käytännön kokemusta ihmisten auttamisesta. Omaishoitajina sorvari ja ompelija ovat enemmän asiantuntijoita kuin lääkäri ja hoitaja, jotka ryhtyvät byrokraateiksi paetessaan potilastyötä.

Ihmisten sotessa mielen terveys

Henkiseen hyvinvointiin tai pahoinvointiin vaikuttavat niin monet tekijät, että mahdollonta on aihetta käsitellä tyhjentävästi. Esimerkiksi, nuorten ihmisten yksinäisyyden kokemus länsimaissa on lisääntynyt vuoden 2012 jälkeen. Mitä erikoista tapahtui vuonna 2012? Löytyy yksi yhteinen ilmiö. Niin sanotut älykännykät levisivät laajasti käyttöön.

Maailman onnellisimman kansan, suomalaisten yleisin työkyvyttömyyden syy nykyisin on mielenterveyden menetys.

Suuri enemmistö suomalaista voi psyykkisesti hyvin, jos ei oteta työn rasituksia huomioon. He eivät tarvitse psykiatrisia palveluita. Perusterveillä ihmisillä masennukset ja ahdistukset menevät itsestään ohitse. Kaikki psyykkiset oireet eivät

edellytä hoitoa; ne kuuluvat elämään.

Lasten ja nuorten psyykkiset vaikeudet ovat yhteiskunnassa lisääntyneet. Yksi mahdollinen syy on ehjän perheen, kodin antaman selkeyden ja turvallisuuden vähentyminen lapsen herkässä kehityksen vaiheessa.

Sote ei opeta vanhemmille järjestyksen ja sääntöjen noudattamisen tärkeyttä. Ne pitäisi omaksua omilta vanhemmilta, kulttuurista, arvomaailmasta. Soten keinolla vain korjataan elämän henkisten eväiden puutteiden seurauksia, psyykkisiä sairastumisia.

Sote tuskin pystyy palauttamaan perheen arvostusta. Perheestä sanottiin muutama vuosikymmen sitten, että se on yhteiskunnan perusyksikkö. Sen aseman heikentymisen huonot seuraukset aihe-

tuavat sotelle omanlaisensa ison urakan.

1980-luvulla kaavailtiin neuvoloiden muuttamista henkisen hyvinvoinnin kehittäjiksi niiden perinteisten toimintojen lisäksi. Se olisi ennaltaehkäisevää työtä parhaimmillaan, eikä tuo mahdollisuus ole poissuljettu, vaikka neuvoloita on lähipalveluiden poistamisen hengessä lopetettu.

Toisilleen läheisten ihmisten pärjääminen arkielämässä ja vaikeissa tilanteissa edellyttää yksilöiden oman elämän hallintaa. Pitäisi oppia olemaan ihmisiksi. Kasvattajan roolia on työnnetty kouluille, mutta niillä on kasvavia vaikeuksia perustaitojen (lukeminen, laskeminen) opettamisessa. Osaamattomat nuoret syrjäytyvät helposti. Seuraukset ovat henkisiä. Päihteistä etsitään iloa.

Viihdeteollisuuden valtava vaikutus suuntautu eniten väkivallan opettamiseen kuin ihmissuhteiden hallintaan. Sote ei voi estää nuoria nauttimasta tappamispelien riemuista, joita tekee mieli kokeilla käytännössäkin sitten. – Jossain on selitys nuorten kammottaville väkivaltarikoksille, joita ei ikimaailmassa olisi kukaan tehnyt 20-30 vuotta sitten.

Yhteiskunnan päihde-myönteinen politiikka aiheuttaa vaativia korjaavia toimia, joiden tarpeelle ei loppua näy. Poliitikkojen pitäisi luopua tavoitteista lisätä huumeiden käyttöä.

Yhteiskunta tuottaa mielenterveyden hoitamisen tarpeita, joita tyydyttämään tarvitaan yhä enemmän resursseja.

Soten sekasotkussa on haihattelu löytänyt uusia mahdollisuuksia. Planeettalääkäri ja yhteisötaiteilija eivät kuulu käytännön potilastyön maailmaan. Näihin kummajaisiin liittyy monta byrokraattia, jotka eivät hoida ketään. Haihattelijoiden pitäisi pestä potilaita, jotka ovat ripuloineet sairaalan osastolla vuoteeseen. Minä pesin potilaita 1969 ja muutaman vuoden siitä eteenpäin. Todelliselle työlle on tarvetta.

Henkilöstön hyvinvointi Ihmisten sotessa

Soten ammattihenkilöstö koostuu ihmisistä (yllätys?). Henkilöstön henkinen ylikuormitus naamioidaan usein ahdistuneisuushäiröksi tai masennukseksi. Todellisuudessa jokainen ihminen alkaa henkisesti oireilla, kun taakka painaa liikaa.

Kokemus oman jaksamisen loppumisesta on ahdistavaa. Siitä seuraa hallinnan menetyksen tunne, ja ihminen ei voi tuntea oloaan turvalliseksi. Kohtuuton rasittaminen saa myös kokemaan arvostuksen puutetta: jos minua arvostettaisiin, ei tällä tavalla kohdeltaisi.

Liian vähälukuinen henkilöstö yllärituu varmasti. Se ei ole tauti eikä ihme. Sen aiheuttamiin ongelmiin on lääke: lisää väkeä.

Yleensä tällöin sanotaan: Joopa-joo, mutta mistä ra-

hat? Nostetaanko veroja? Ei tarvitse. Koko yhteiskunta pursuaa hyödyttömiä rahareikiä, esimerkiksi tarpeettomat yritystuet. Rahasta ei ole puute, vaan sen virheellisestä kohdistamisesta, koska puuttuu taito ja halu tarkastella yhteiskunnan varojen käyttöä kokonaisuutena.

Henkilöstön tarpeiden kuulemisessa tehdään iso virhe, jos kysyminen ei johda todellisiin muutoksiin.

Tehokas kuuleminen toteutetaan kahdella kysymyksellä, joihin ihmiset vastaavat vapaamuotoisesti: 1) Mitä vikaa on työssä? 2) Jos sinulla olisi valta, mitä muuttaisit? Toteutin tällaisen kyselyn Lahden verotoimiston työterveyslääkärinä vuonna 1998. Kymmeniä parannuksia tehtiin heti.

Toimiva työterveyshuolto

tuottaa terveyttä. Sairauksien hoitamiseen ja terveysbisneksen voittoihin keskittyvä työterveyshuolto on vaarantaa työntekijöiden hyvinvoinnin. Se syrjäytyy perustehtävästään, työperäisten haittojen ehkäisystä. Korulauseet ja kiitokset ahkerille työntekijöille eivät lohduta, jos perusasiat ovat pielessä.

Tärkeää on henkilöstön osaamisen lisääminen, jota aina tarvitaan muutoksissa. Järkevä työnjako, taitava johtaminen ja oikeudenmukaisuuden vaaliminen ovat keinoja jaksamisen ja työn ilon säilyttämiseksi.

Samat työtehtävät voidaan tehdä kätevästi tai vaikeasti. Lean-ajattelua harrastin työterveyslääkärinä 22 vuotta. Se ei ole vaikeaa, eikä poissa muodista. Samassa laitoksessa toimitaan toisella osastolla

kätevästi ja toisella sähletään. Hyvät menetelmät pitää levittää kaikkialle. Laatu ja tuotavuus kulkevat käsi kädessä.

Riittävän osaamisen takaaminen estää stressaantumista. Kunnollisia ATK-perehdyttäjiä olen vuoden 1982 jälkeen tavannut yhden. Tyypillisesti digivalmiuksen varmistamisessa möhliään kaikkialla, ja jatkuvat ohjelmien muutokset pahentavat tilannetta.

Henkilöstön jaksamisen ja työn ilon hyväksi voidaan tehdä paljon myös melko pienillä kustannuksilla. Koskaan ei pidä päästää työpaikan henkilöstön tilannetta sellaiseksi kuin miten terveyskeskuksia tuhottiin jokunen vuosi sitten, esimerkiksi Lahdessa.

Vuonna 2021 viimeinen potilastyöpäivä oli 30.12.

Tätä kirjoittaessa, 3.1.2022 kuulin työsopimukseni jatkamisesta.

Potilaiden hoitaminen psykiatrina on antoisaa, mutta vahvin motivaatio työnteon jatkamiselle 73-vuotiaana syntyy siitä, että erikoisalan lääkäreitä on töissä aivan liian vähän!

Avun tarve on suuri, ja auttajia ei ole. Siitä nousee moraalinen velvoite.

Etuisuudet ja vakuutusyhtiöiden päätökset

Vaikeaan tilanteeseen sairastuneet joutuvat pudotessaan etuisuusviidakossa tyhjän päälle. Suomessa on tuhansia ihmisiä, jotka eivät kykene työhön, mutta eivät saa päätöstä työkyvyttömyydestään. Pahimmillaan heitä veloitetaan työhön, joka on heidän voimilleen mahdoton.

Osatyökyvyttömyys olisi usein hieno ratkaisu, mutta työelämässä toimitaan joko – tai – periaatteella. Ihminen tulkitaan joko täysin työ-

kykyiseksi tai hänet täytyy todistaa täysin työkyvyttömäksi. Tällainen asetelma on järjenvastainen, koska useat ihmiset ovat jotain siltä väliltä. Syntyy kovia kohtaloita: ihminen putoaa korvaussysteemien väliin. Vakuutusyhtiöiden lääkäreitä moititaan ymmärtämättömyydestä ja epäinhimillisyydestä.

Ratkaisu olisi olemassa, mutta se vaatii uudenlaista lainsäädäntöä. Alueella pitää olla instituutio, jolla on

sellainen asiantuntemus ja auktoriteetti, että sen tekemät yksilölliset työkyvyttömyysratkaisut määräävät eläkevakuutusyhtiöiden päätökset. Keskussairaalassa on mainio perusta tällaiselle yksikölle.

Ja paljon, hyvin paljon muuta

Tämän ohjelman olen tarkoittanut alustukseksi, kun hyvinvointialueilla tehdään konkreettisia suunnitelmia.

Valiokuntia tulee riittämään.

Korostan, että listani on yhden käytännön lääkärin mietteitä. Näitä asioita ei ole käsitelty Perussuomalaisen puolueorganisaatiossa eikä oikeastaan missään, koska olen syksyn 2021 ollut työpaineen vuoksi melkein eristyksissä. En ole ehtinyt koronaa murehtimaan.

PHHYKY:n hallituksen esitysluonnoksilla on ollut vain rutiinijuttuja.

Toivon Synptori 1/2022 erikoisnumeron antavan ajattelemisen aihetta. Seuraavat Synptorit ovat taas tavallisia (jos Synptoria niin voi nimittää).
Jyrki Joensuu

Sosiaalinen tuki nopeasti, ilman pyörittelyä

Sote-uudistuksen ensimmäiset kirjaimet ovat s ja o, joiden alkuperä on ”sosiaali”. Aiheesta käydyissä keskustuissa sosiaalinen tuki on jäänyt vähälle. Niin kuin tässä listassa, joka ei sinänsä ole tärkeysjärjestys, mutta kumminkin, numerolle 9.

Sairaudet ja sosiaalitoimen palvelut liittyvät yhteen. Sairastumiseen liittyy usein ihmisen taloudellisen tilanteen heikentyminen, jota sosiaalitoimen neuvonnalla ja suoranaisella rahallisella tuella koetetaan kohentaa. Pahimmillaan toimeentulo voi tyssätä kokonaan, ja elä-

misen tavalliset kustannukset jatkuvat. Tilanne voi vaikeutua yllättävän nopeasti, sillä harvoilla tavallisilla ihmisillä rahaa varastossa pahojen päivien varoiksi.

Joskus sairauden perusteella maksettavista etuisuuksista tehtävät päätökset viivästyvät. Voi olla, että lääkärin työkyvyttömyyslausunto viipyy, ja niinkin saattaa käydä, että lausunnon perusteella ei tehdä päätöstä sairausajan korvauksesta. Lääkäri vain ehdottaa jotakin, hän ei määrää päätöstä. Omat hankaluutensa koituvat siitä, että Kelassa ja muissa

vakuutusyhtiöissä työkyvyttömyyslausuntojen käsittely kestää joskus pitkään.

Mielenterveyden ongelmassa etuisuuden tarvitsija ei mahdollisesti ole pätevä byrokraatti, joka osaa täyttää outoja kaavakkeita. Harvoin sosiaalisen tuen tarvitsija ennakoii hankalan tilanteensa, vaan monet ongelmat kaatuvat päälle samaan aikaan, ja koko elämä tuntuu kaoottiselta. Sehän ei hänen toimintakykyään lisää eikä sairaudesta toipumista edistä. Hän tarvitsee sosiaalitoiminnan apua.

Yksi esimerkki nopeasti

ilmaantuvasta avun tarpeesta on alaikäisen lapsen huostaanotto. Sen välttämättömyys voi syntyä muutamassa tunnissa, kun vanhemmat menettävät kykynsä huolehtia lapsesta.

Monet sosiaalitoimen ammattitehtävät ovat henkisesti raskaita. Työntekijään voi kohdistua asiakkaiden ristiiriittäisiä vaatimuksia, ja hän itse voi joutua umpikujaan ymmärtäessään tilanteen oikein, mutta laki ja säännöt määräävät toimimaan toisin. Alan työntekijät tarvitsevat tukea jaksamiselleen.

Olen aluevaaleissa ehdokkaana.

Siltä varalta, että minut valitaan ja pääsen vaikuttamaan asioiden hoitamiseen, olen sitoutunut vähentämään psykiatrin työpäiviäni tänä vuonna.

Jyrki Joensuu 325

Yleislääketieteen erikoislääkäri
Psykiatrian erikoislääkäri

1971-72 Medisiinariseurauksen puheenjohtaja
1976 Lääkärin tutkinto Bernin yliopisto, Sveitsi
1982 yleislääketieteen erikoislääkäri Tampereen yliopisto
2006 psykiatrian erikoislääkäri Helsingin yliopisto

Lääkäri

Pitkänien sairaala, Kemin keskussairaala, Tampereen kaupunginsairaala, Kotkan keskussairaala, Turunmaan itäisen saariston kuntayhtymä, Tiirismaan tk, Lahden tk, Päijät-Hämeen keskussairaala, Koskisen Oy, Medivire Oy, Lapinlahden sairaala, Hesperian sairaala, Kotkan mielenterveyskeskus, Kymenlaakson psykiatrinen sairaala. Vastaava työterveyslääkäri, mielenterveysjohtaja, ylilääkäri.

Poliitikko

Kunnanvaltuutettu, koululautakunnan pj, kunnanhallituksen pj, kaupunginvaltuutettu, ympäristöltk, koulultk, kunnanvaltuutettu, tarkastusltk, PHHYKY:n hallituksen jäsen

Yrittäjä

Kustannus Ky Terveystieto 1982-2000,
J&K Joensuu Oy 1986- jatkuu,
Teledoc Oy 1990-2000,
Delta Video Oy 1984-2000.

Päijät-Häme

